

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	20.03.2013
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.03.2013
Avaldamismärge:	RT I, 19.03.2013, 4

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

Vastu võetud 02.06.1993
[RT I 1993, 37, 558](#)
 jõustunud vastavalt §-le 67

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
09.02.1994	RT I 1994, 12, 200	11.03.1994
08.03.1994	RT I 1994, 19, 340	29.03.1994
11.10.1994	RT I 1994, 72, 1263	10.11.1994
23.11.1994	RT I 1994, 84, 1475	12.12.1994
25.01.1995	RT I 1995, 16, 228	01.01.1996
09.02.1995	RT I 1995, 17, 237	10.03.1995
15.02.1995	RT I 1995, 26, 355	01.09.1995
21.02.1995	RT I 1995, 23, 334	01.04.1995
14.06.1995	RT I 1995, 59, 1006	22.07.1995
20.12.1995	RT I 1995, 97, 1664	01.01.1996
30.04.1996	RT I 1996, 36, 738	07.06.1996
16.05.1996	RT I 1996, 37, 739	08.06.1996
28.05.1996	RT I 1996, 40, 773	08.06.1996
12.06.1996	RT I 1996, 48, 942	19.07.1996
11.12.1996	RT I 1996, 89, 1591	06.01.1997
29.01.1997	RT I 1997, 13, 210	02.03.1997
25.03.1997	RT I 1997, 29, 449	25.04.1997
26.03.1997	RT I 1997, 29, 450	25.04.1997
10.09.1997	RT I 1997, 69, 1113	04.10.1997
25.02.1998	RT I 1998, 28, 356	30.03.1998
16.06.1998	RT I 1998, 61, 984	16.07.1998
17.06.1998	RT I 1998, 59, 941	10.07.1998
20.01.1999	RT I 1999, 10, 155	01.03.1999
17.02.1999	RT I 1999, 27, 392	01.04.1999
22.02.1999	RT I 1999, 29, 401	28.03.1999
30.09.1999	RT I 1999, 75, 705	15.10.1999, osaliselt 01.01.2001 ja 01.01.2002
terviktekst RT paberandjal	RT I 1999, 82, 755	
13.06.2000	RT I 2000, 51, 322	10.07.2000
27.09.2001	RT I 2001, 82, 489	01.01.2002
04.12.2001	RT I 2001, 100, 642	21.10.2002
13.03.2002	RT I 2002, 29, 174	01.07.2002
27.03.2002	RT I 2002, 36, 220	21.10.2002, osaliselt 17.10.2005
22.05.2002	RT I 2002, 50, 313	01.09.2002
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
19.06.2002	RT I 2002, 58, 362	20.07.2002
19.06.2002	RT I 2002, 61, 375	01.08.2002
19.06.2002	RT I 2002, 64, 390	29.07.2002
20.06.2002	RT I 2002, 64, 393	20.07.2002

30.07.2002	RT I 2002, 68, 407	07.08.2002
19.06.2002	RT I 2002, 63, 387	01.09.2002
18.09.2002	RT I 2002, 82, 480	24.10.2002
06.11.2002	RT I 2002, 96, 565	01.01.2003, osaliselt 29.11.2002
13.11.2002	RT I 2002, 99, 579	01.01.2003
17.12.2002	RT I 2003, 1, 1	16.01.2003
18.12.2002	RT I 2003, 4, 22	23.01.2003
11.02.2003	RT I 2003, 23, 141	01.01.2004
17.12.2003	RT I 2003, 88, 588	01.01.2004
22.04.2004	RT I 2004, 41, 277	16.05.2004
28.06.2004	RT I 2004, 56, 399	25.07.2004
10.11.2004	RT I 2004, 81, 542	10.12.2004
15.12.2004	RT I 2004, 89, 610	01.06.2005
õiend (RT I 2005, 10)		
12.05.2005	RT I 2005, 31, 230	17.10.2005, osaliselt 01.01.2006
11.05.2005	RT I 2005, 32, 235	01.01.2006
07.06.2006	RT I 2006, 29, 218	08.07.2006
15.06.2006	RT I 2006, 32, 244	17.07.2006
21.12.2006	RT I 2007, 4, 19	01.09.2007
14.06.2007	RT I 2007, 44, 316	14.07.2007
10.12.2008	RT I 2008, 53, 293	17.12.2008
17.12.2008	RT I 2009, 5, 35	01.07.2009
20.05.2009	RT I 2009, 28, 170	01.07.2009
20.05.2009	RT I 2009, 30, 177	01.07.2010
26.11.2009	RT I 2009, 62, 405	01.01.2010
22.04.2010	RT I 2010, 19, 101	13.05.2010, osaliselt 01.01.2013
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011, jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
16.09.2010	RT I 2010, 72, 543	01.01.2011, osaliselt 01.01.2013
27.10.2010	RT I, 16.11.2010, 2	26.11.2010
09.12.2010	RT I, 17.12.2010, 21	01.01.2011
16.12.2010	RT I, 05.01.2011, 10	01.03.2011
23.02.2011	RT I, 18.03.2011, 1	01.07.2011
08.12.2011	RT I, 29.12.2011, 1	01.01.2012
06.06.2012	RT I, 29.06.2012, 1	01.04.2013, osaliselt 01.01.2014
13.06.2012	RT I, 06.07.2012, 1	01.04.2013
13.06.2012	RT I, 10.07.2012, 2	01.04.2013
12.12.2012	RT I, 28.12.2012, 3	01.01.2013
27.02.2013	RT I, 19.03.2013, 1	20.03.2013

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus määrab kindlaks kohaliku omavalitsuse ülesanded, vastutuse ja korralduse ning omavalitsusüksuste suhted omavahel ja riigiorganitega.

(1¹) Kohaliku omavalitsuse korralduse erisused püriasustusega väikesaartel on sätestatud püriasustusega väikesaarte seaduses.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

[RT I 2003, 23, 141- jõust. 01.01.2004]

§ 2. Kohaliku omavalitsuse mõiste

(1) Kohalik omavalitsus on põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – valla või linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi.

(2) Kohalik omavalitsus:

- 1) rajaneb riigi territooriumi haldusjaotusel;
- 2) teostub demokraatlikult moodustatud esindus- ja võimuorganite kaudu, samuti kohaliku elu küsimustes rahvaküsitluse või rahvaalgatuse teel.

§ 3. Kohaliku omavalitsuse põhimõtted

Kohalik omavalitsus rajaneb järgmistel põhimõtetel:

- 1) kohaliku elu küsimuste iseseisev ja lõplik otsustamine ja korraldamine;
- 2) igatühe seaduslike õiguste ja vabaduste kohustuslik tagamine vallas ja linnas;
- 3) seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel;
- 4) valla- ja linnaelanike õigus osaleda kohaliku omavalitsuse teostamisel;
- 5) vastutus oma ülesannete täitmise eest;
- 6) tegevuse avalikkus;
- 7) avalike teenuste osutamine soodsaimatel tingimustel.

§ 4. Omavalitsusorganid

Omavalitsusorganid on:

- 1) volikogu – kohaliku omavalitsusüksuse esinduskogu, mis valitakse valla või linna hääleõiguslike elanike poolt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel;
- 2) valitsus – volikogu poolt moodustatav täitevorgan.

§ 5. Valla ja linna eelarve ning õigus kehtestada makse ja panna peale koormisi

(1) Vallal ja linnal on käesolevast seadusest ja eelarve- ning maksuseadustest lähtuv iseseisev eelarve.

(2) Volikogul on seaduse alusel õigus kehtestada makse ja panna peale koormisi.

§ 6. Omavalitsusüksuse ülesanded ja pädevus

(1) Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnas sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linatänavate korrashoidu, juhul kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita.

[RT I 2009, 28, 170- jõust. 01.07.2009]

(2) Omavalitsusüksuse ülesanne on korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Nimetatud asutuste osas võidakse seadusega ette näha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest.

[RT I 2007, 4, 19- jõust. 01.09.2007]

(3) Lisaks käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõikes sätestatud ülesannetele otsustab ja korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi:

- 1) mis on talle pandud teiste seadustega;
- 2) mis ei ole seadusega antud kellegi teise otsustada ja korraldada.

(4) Omavalitsusüksus täidab riiklikke kohustusi:

- 1) mis on talle pandud seadusega;
- 2) mis tulenevad selleks volitatud riigiorgani ja antud volikogu vahelisest lepingust.

(5) Käesoleva paragrahvi 4. lõike punkti 1 alusel kohalikule omavalitsusele pandud kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

§ 7. Volikogu ja valitsuse õigusaktid

(1) Volikogul ja valitsusel on õigus anda üldaktidena määrusi.

(2) Volikogul on õigus üksikaktidena vastu võtta otsuseid, valitsusel anda korraldusi.

(3) Volikogu ja valitsuse õigusaktid kehtivad antud omavalitsusüksuse haldusterritooriumil.

(4) Volikogu ja valitsuse määruse eelnõule kohaldatakse Vabariigi Valitsuse poolt Vabariigi Valitsuse ja ministri määruse eelnõu kohta kehtestatud normitehnilisi nõudeid erisustega, mis tulenevad kohaliku omavalitsusüksuse õiguslikust seisundist. Volikogu võib kehtestada täpsema korra normitehniliste nõuete rakendamiseks.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 01.01.2006]

(5) Volikogu ja valitsuse määrused avaldatakse Riigi Teatajas vastuvõetud algtekstidena ning nende alusel kõiki muudatusi sisaldavate terviktekstidena.
[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.01.2013]

§ 8. Valla ja linna põhimäärus

(1) Valla või linna põhimääruses sätestatakse:

1) volikogu esimehe ja aseesimehe või aseesimeeste valimise kord, volikogu komisjonide moodustamise kord, õigused ja kohustused ning volikogu komisjonide esimeeste ja aseesimeeste valimise kord;
2) valitsuse moodustamise kord, vallavanema või linnapea valimise kord, valitsuse pädevus;
3) valla või linna sümbolid ja nende kasutamise kord;
4) valla või linna ametiasutuste moodustamise kord;
5) valla või linna arengukava, eelarvestrateegia ja eelarve koostamise ja muutmise ning finantsjuhtimise üldised põhimõtted;

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

6) valla või linna õigusaktide vastuvõtmise, avalikustamise ja jõustumise täpsem kord.

(1¹) Kui kohaliku omavalitsuse üksus kavandab moodustada siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks vastava ametikoha või vastava struktuuriüksuse, nähakse põhimääruses ette siseauditeerimise üldine töökorraldus.

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

(2) Valla või linna põhimäärus kehtestatakse volikogu määrusega ning see võib sisaldada lisaks käesoleva paragrahvi 1. lõikes sätestatule ka muid valla või linna tegevust reguleerivaid sätteid.

§ 9. [Kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 10. Vald ja linn avalik-õigusliku juriidilise isikuna

(1) Nii vald kui ka linn on avalik-õiguslik juriidiline isik, keda esindavad seaduste ja omavalitsusüksuse põhimääruse alusel ning kehtestatud korras oma pädevuse piires volikogu, volikogu esimees, valla- või linnavalitsus ning vallavanem või linnapea või nende poolt volitatud esindajad.

(2) Vallal ja linnal on avalik-õigusliku juriidilise isikuna iseseisev eelarve, arveldusarve pangas ja oma sümboolika.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 11. [Kehtetu -RT I 1994, 84, 1475- jõust. 12.12.1994]

§ 12. Omavalitsusüksuste õigus moodustada liite ja ühisasutusi

Omavalitsusüksustel on õigus moodustada teiste omavalitsusüksustega liite ja ühisasutusi õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

§ 13. Omavalitsusüksuste rahvusvaheline koostöö

(1) Volikogul, valitsusel ja ametiasutustel on õigus oma pädevuse piires teha koostööd kõigi teiste omavalitsusüksustega väljaspool Eestit ning sõlmida nendega lepinguid. Ametiasutused informeerivad sellisest koostööst volikogu.

(2) Omavalitsusüksusel on õigus astuda rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks või teha nendega koostööd.

(3) Suhetes rahvusvaheliste organisatsioonidega esindab omavalitsusüksust tema volikogu või viimase poolt määratud esindaja.

(4) Sõlmitavad lepingud kuuluvad eelnevalt läbivaatamisele ja heakskiitmisele volikogus, kui nende täitmiseiga kaasnevad kulutused omavalitsusüksuse eelarvest või võetakse muid varalisi kohustusi.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 14. Omavalitsusüksuse lipp, vapp, aumärgid, ametirahad, aunimetused ja muu sümboolika

(1) Omavalitsusüksusel võib olla oma lipp, vapp, aumärgid, ametirahad, aunimetused ja muu sümboolika.

(2) Enne omavalitsusüksuse lipu või vapi kinnitamist esitatakse lipu või vapi kavand arvamuse saamiseks Riigikantseile.

(3) Omavalitsusüksuse lipp või vapp ei või olla ära vahetamiseni sarnane mõne teise omavalitsusüksuse lipu või vapi või muu isiku ajaloolise või kasutusel oleva vapi või lipuga. Omavalitsusüksuse lipp või vapp peab vastama heraldikanõuetele.

(4) Omavalitsusüksuse vappi võib kasutada kohaliku omavalitsusüksuse organite ja asutuste plankidel ja pitsritel ning muudes kohtades vastavalt valla või linna sümbolite kasutamise korrale.

(5) Omavalitsusüksuse lipu mõõtmed ei või ületada riigilipu mõõtmeid.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 15. Omavalitsusüksuse õiguste kaitse

(1) Omavalitsusüksust likvideerida või selle piire või nime muuta ei tohi ilma antud valla või linna volikogu arvamust ära kuulamata.

(2) Volikogul on õigus antud omavalitsusüksuse territooriumil korraldada olulistest küsimustes elanike küsitlusi.

(3) Omavalitsusüksusel on oma seaduslike õiguste kaitseks või vaidluste lahendamiseks õigus pöörduda kohtusse.

2. peatükk VOLIKOGU

§ 16. Volikogu moodustamine

(1) Volikogu valitakse kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel üldistel, ühetaolistel ja otsetel valimistel neljaks aastaks. Hääletamine on salajane.

(2) [Kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

(3) [Kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

(3¹) [Kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

(4) Volikogu uue koosseisu ja tema liikmete volitused algavad ning volikogu eelmise koosseisu ja tema liikmete volitused lõpevad valimistulemuste väljakuulutamise päevast.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 17. Volikogu liige

(1) Volikogu liige on isik, kes on osutunud valituks vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusele.

(2) Volikogu liige juhindub seadusest, valla või linna õigusaktidest ning valla- või linnaelanike vajadustest ja huvidest.

(3) Volikogul on õigus maksta oma liikmetele tasu volikogu tööst osavõtu eest ja hüvitust volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest esitatud dokumentide alusel volikogu kehtestatud määras ja korras.

(4) Volikogu esimehe või ühe volikogu aseesimehe ametikoht võib volikogu otsusel olla palgaline.

(5) Volikogu liige ei tohi osa võtta volikogu sellise üksikakti arutamisest ja otsustamisest, mille suhtes on tal huvide konflikt vastavalt korruptsioonivastase seaduse § 25 lõikele 1.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul on volikogu liige kohustatud enne küsimuse arutelu algust tegema avalduse enda mitteosalemise kohta antud päevakorrapunkti arutamisel. Vastav märge fikseeritakse volikogu istungi protokollis. Küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks vajalik kvoorum on selle volikogu liikme võrra väiksem.

(7) Volikogu liige on kohustatud esitama majanduslike huvide deklaratsiooni korruptsioonivastases seaduses sätestatud korras.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 18. Volikogu liikme volituste ennetähtaegne lõppemine

(1) Volikogu liikme volitused lõpevad enne tähtaega seoses:

- 1) volikogu tegutsemisvõimetuks osutumise;ga;
- 1¹) korraliste valimiste vahelisel perioodil ühinemise teel moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu liikmete volituste algamisega;
- 2) tagasiastumisega;
- 3) isiku püsiva elukoha muutusega, kui püsiv elukoht ei asu Eesti rahvastikuregistri andmetel selles vallas või linnas;
- 4) Eesti kodakondsuse kaotamisega;
- 5) valimisega Vabariigi Presidendiks või Euroopa Parlamendi liikmeks, nimetamisega riigisekretäriks, riigikontrolöriks, õiguskantsleriks, maavanemaks, kohtunikuks või prokuröriks;
- 6) nimetamisega sama valla või linna kohaliku omavalitsuse ametnikuks;
- 7) asumisega tegevteenistusse kaitseväes või sellega võrdsustatud teenistuses, välja arvatud osavõtt õppekogunemisest;
- 8) tahtliku kuriteo eest süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisega või seoses jõustunud kohtuotsusega, millega tühistati valla või linna valimiskomisjoni otsus tema registreerimise kohta volikogu liikmeks tema kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusega sätestatud nõuetele mittevastamise tõttu, kui Riigikohtule esitatud kassatsioonkaebust ei võetud menetlusse või Riigikohus on kaebuse läbi vaadanud ja rahuldamata jätnud;
- 9) teovõimetuks tunnistamisega valimisõiguse osas;
- 10) surmaga.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõike punktis 2 sätestatud juhul esitab volikogu liige vastava avalduse valla- või linnasekretärile.

(3) Valla- või linnasekretär saadab valla või linna valimiskomisjonile kolme tööpäeva jooksul:

- 1) käesoleva paragrahvi 1. lõike punktides 1, 3, 4, 5, 6, 7 ja 10 sätestatud asjaolude teatavaks saamisest vastava teate;
 - 2) käesoleva paragrahvi 1. lõike punktides 8 ja 9 sätestatud juhtudel vastava kohtuotsuse pärast selle kättesaamist;
 - 3) käesoleva paragrahvi 2. lõikes sätestatud juhul vastava avalduse pärast selle kättesaamist.
- [RT I 2006, 32, 244- jõust. 17.07.2006]

§ 19. Volikogu liikme volituste peatumine

(1) Volikogu liikme volituste peatumine tähendab volikogu liikme ajutist vabanemist volikogu liikme ülesannete täitmisest.

(2) Volikogu liikme volitused peatuvad:

- 1) kui volikogu liige on samas vallas või linnas valitud vallavanemaks või linnapeaks, kinnitatud valla- või linnavalitsuse liikmeks või nimetatud ametisse palgaliseks valitsuse liikmeks;
 - 1¹) Riigikogu või Vabariigi Valitsuse liikme volituste täitmise ajaks kuni Riigikogu või Vabariigi Valitsuse liikme volituste lõppemiseni;
- [RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]
- 2) kui volikogu liikme suhtes on kohaldatud tõkendina vahi alla võtmist kestusega üle kolme kuu;
 - 3) tema avalduse alusel selles näidatud tähtajaks, mis ei või olla lühem kui kolm kuud;
 - 4) kui ta on puudunud volikogu istungitelt kolme järjestikuse kuu jooksul, arvestamata kuid, millal volikogu istungeid ei toimunud.

(3) Käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 1 sätestatud piirang ei kehti volikogu uude koosseisu valitud eelmise koosseisu poolt valitud vallavanema, linnapea ja kinnitatud või ametisse nimetatud valitsuse liikme suhtes, kes jätkavad oma tegevust kuni volikogu poolt uue valitsuse kinnitamiseni.

(4) Valla- või linnasekretär saadab valla või linna valimiskomisjonile kolme tööpäeva jooksul:

- 1) käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 1 ja lõikes 3 sätestatud juhtudel volikogu vastava õigusakti pärast selle vastuvõtmist;
- 2) käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 2 sätestatud juhul vastava kohtumääruse pärast selle kättesaamist;
- 3) käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 3 sätestatud juhul vastava avalduse;
- 4) vastava teate pärast käesoleva paragrahvi 2. lõike punktis 4 sätestatud asjaolu teatavaks saamist.

§ 20. Volikogu asendusliige

(1) Käesoleva seaduse §-des 18 ja 19 sätestatud juhtudel astub volikogu liikme asemele volikogu asendusliige. Asendusliige määratakse valimiskomisjoni otsusega valimiskomisjoni kinnitatud asendusliikmete nimekirja alusel.

(2) Volikogu liikme volitused lõpevad enne tähtaega käesoleva seaduse § 18 lõikes 1 sätestatud juhtudel. Asendusliikme volitused volikogu liikmena algavad valla või linna valimiskomisjoni otsuse jõustumise hetkest.

(3) Volikogu liikme volitused peatuvad ning asendusliikme volitused volikogu liikmena algavad valla või linna valimiskomisjoni otsuse jõustumise hetkest. Volikogu liikme volituste peatumine ja asendusliikme määramine vormistatakse ühe otsusega.

(4) Valla või linna valimiskomisjon teeb §-des 18, 19 ja 20¹ ettenähtud otsused viie tööpäeva jooksul pärast vastava otsuse aluseks oleva dokumendi kättesaamist ja saadab need viivitamata valla- või linnasekretärile. Kui valla või linna valimiskomisjon on valitud volikogu liikme registreerimisel teadlik sellest, et käesoleva seaduse § 18 1. lõikes või § 19 2. lõikes sätestatud asjaolude tõttu volikogu liige ei saa volikogu töös osaleda või on esitanud loobumisavalduse, määrab valimiskomisjon tema asemele kohe asendusliikme.

(5) Valimisringkonnas valituks osutunud volikogu liikme asendusliikmeks on sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui esimene asendusliige loobub või ei saa volikogu töös osaleda käesoleva seaduse § 18 1. lõikes või § 19 2. lõikes märgitud põhjustel, saab volikogu liikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas valimata jäänud kandidaat.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(5¹) Kompensatsioonimandaadi alusel valituks osutunud volikogu liikme asendusliikmeks on sama erakonna või valimisliidu ülevallalises või -linnalises nimekirjas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui esimene asendusliige loobub või ei saa volikogu töös osaleda käesoleva seaduse § 18 1. lõikes või § 19 2. lõikes märgitud põhjustel, saab volikogu liikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas ülevallalises või -linnalises nimekirjas valimata jäänud kandidaat.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(6) Kui asendusliige teatab kirjalikult oma loobumisest või ei saa volikogu töös osaleda käesoleva seaduse § 18 1. lõikes märgitud põhjustel, kaotab asendusliige oma koha asendusliikmete nimekirjas.

(7) Kui esimene asendusliige ei saa volikogu töös osaleda käesoleva seaduse § 19 2. lõikes märgitud põhjustel, jääb esimene asendusliige asendusliikmete nimekirja.

(8) Kui asendatav volikogu liige kandideeris üksikkandidaadina või kui selles valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeid ei ole, saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud erakondade ja valimisliitude vahel jaotatud lisamandaadi alusel, mille on registreerinud valla või linna valimiskomisjon. Kui selles valimisringkonnas ühelgi erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeid ei ole, saab volikogu liikmeks selles valimisringkonnas valimata jäänud kandidaatidest kõige rohkem hääli saanud kandidaat.

(8¹) Kui mitme valimisringkonnaga kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeks registreeritud kandidaate, on asendusliikmeks sama erakonna või valimisliidu ülevallalises või -linnalises nimekirjas kandideerinud esimene asendusliikmeks registreeritud kandidaat. Kui erakonnal või valimisliidul ei ole ülevallalises või -linnalises nimekirjas rohkem registreeritud asendusliikmeid, saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud ülevallaliste või -linnaliste nimekirjade vahel jaotatud lisamandaadi alusel.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(9) Kui valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas on ainult üksikkandidaadid, on volikogu liikmeks esimene samas valimisringkonnas valimata jäänud üksikkandidaat. Kui esimene valimata jäänud üksikkandidaat loobub või tema volitused lõpevad või peatuvad, on volikogu liikmeks järgmine valimata jäänud üksikkandidaat.

(10) Kui üksikkandidaat teatab kirjalikult oma loobumisest või ei saa volikogu töös osaleda käesoleva seaduse § 18 1. lõikes märgitud põhjustel, ei saa teda hiljem enam volikogu liikmeks määrata.

§ 20¹. Volikogu liikme volituste taastumine

(1) Volikogu liikme volituste taastumiseks esitab ta vastava avalduse valla- või linnasekretärile, kes saadab selle hiljemalt kolme tööpäeva jooksul valla või linna valimiskomisjonile. Avaldust ei pea esitama, kui volikogu liikme volitused on peatatud tema avalduse alusel selles näidatud tähtajaks.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

(2) Volikogu liikme volituste taastumisel lõpevad selle asendusliikme volitused, kes on viimasena määratud asendama lisamandaadi alusel või samas erakonnas või valimisliidus kandideerinud volikogu liiget sellest valimisringkonnast või ülevallalisest või -linnalisest nimekirjast.

[RT I 2008, 53, 293- jõust. 17.12.2008]

(3) Kui valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas on ainult üksikkandidaadid, lõpevad volikogu liikme volituste taastumisel selle volikogu liikme volitused, kes on viimasena määratud asendama volikogu liiget sellest valimisringkonnast.

(4) Volikogu liikme volitused taastuvad ja teda asendanud volikogu liikme volitused lõpevad valla või linna valimiskomisjoni otsuse jõustumise hetkest.

§ 21. [Kehtetu -RT I 1996, 37, 739- jõust. 08.06.1996]

§ 22. Volikogu pädevus

- (1) Volikogu ainupädevusse kuulub järgmiste küsimuste otsustamine:
- 1) valla- või linnaeelarve vastuvõtmine ja muutmine ning majandusaasta aruande kinnitamine ning audiitori määramine;
 - 2) kohalike maksude kehtestamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
 - 3) valla või linna eelarvesse laekuvate kohalike maksude puhul soodustuste andmise korra kehtestamine;
 - 4) koormiste määramine;
 - 5) toetuste andmise ja valla või linna eelarvest finantseeritavate teenuste osutamise korra kehtestamine;
 - 6) valla- või linnavara valitsemise korra kehtestamine;
 - 6¹) kinnisasja koormamine, kinnisasja koormava hoonestusõiguse võõrandamiseks loa andmine ja kinnisasja koormamine piiratud asjaõigusega kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 37 lõikes 3 nimetatud tingimustel;
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
 - 7) valla või linna arengukava ja eelarvestrateegia vastuvõtmine ning muutmine;
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
 - 8) laenude võtmine, võlakirjade emiteerimine, kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine, kohustuste võtmine kontsessioonikokkulepete alusel, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lõikes 7 nimetatud rendikohustuste võtmine, muude tulevikus raha väljamaksmist nõudvate pikaajaliste kohustuste võtmine ning piirmäära kehtestamine rahavoogude juhtimiseks võetavale laenule;
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
 - 8¹) kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses sõltuval üksusele laenude andmine ja nende võetavate kohustuste tagamine ning piirmäära kehtestamine rahavoogude juhtimiseks antavale laenule;
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
 - 9) valla või linna põhimääruse kinnitamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
 - 10) taotluse esitamine või arvamuse andmine valla või linna piiride või valla või linna nime muutmiseks ning sellega seotud varaliste või muude vaidluste lahendamiseks;
 - 11) osavalla ja linnaosa moodustamine ja lõpetamine, tema pädevuse kindlaksmääramine ja põhimääruse kinnitamine;
 - 12) volikogu järgmise koosseisu liikmete arvu määramine;
 - 13) valimisringkondade arvu, piiride ja ühtse numeratsiooni ning igas valimisringkonnas mandaatide arvu määramine, valla või linna valimiskomisjoni ja jaoskonnakomisjoni moodustamine;
 - 14) volikogu esimehe, aseesimehe või aseesimeeste valimine;
 - 15) vallavanema või linnapea valimine;
 - 16) valitsuse liikmete arvu ja valitsuse struktuuri kinnitamine;
 - 17) valitsuse liikmete kinnitamine ja nende vabastamine valitsuse liikmete kohustustest ning palgaliste valitsusliikmete ametisse nimetamine ja ametist vabastamine;
 - 18) umbusalduse avaldamine volikogu esimehele, volikogu aseesimehele, volikogu komisjoni esimehele, volikogu komisjoni aseesimehele, revisjonikomisjoni liikmele, valitsusele, vallavanemale või linnapeale või valitsuse liikmele;
 - 19) vallavanemale või linnapeale ja palgalistele valitsusliikmetele töötasu määramine ning teistele valitsusliikmetele hüvituse maksmise otsustamine ja selle suuruse määramine;
 - 20) volikogu komisjonide moodustamine ja tegevuse lõpetamine, nende esimeeste ja aseesimeeste valimine volikogu liikmete hulgast ja komisjonide koosseisu kinnitamine;
 - 21) volikogu esimehele või ühele aseesimehele töötasu või hüvituse määramine või aseesimeestele hüvituse määramine;
 - 22) volikogu liikmetele volikogu tööst osavõtu eest tasu ja volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine;
 - 23) valla või linna esindamise korra kehtestamine;
 - 24) valla või linna poolt äriühingu ja sihtasutuse asutamine, lõpetamine ning põhikirja kinnitamine ja muutmine;
 - 25) valla või linna osalemise otsustamine äriühingus, sihtasutuses, mittetulundusühingus ning nendes osalemise lõpetamise otsustamine;
 - 25¹) valla või linna esindajate ja nende asendajate nimetamine kohaliku omavalitsuse üksuste liidu üldkoosolekule ja sealt tagasikutsumine;
 - 26) rahvakohtunikukandidaatide valimine;
 - 27) Vabariigi Presidendi valimiskogusse volikogu esindaja või esindajate valimine;
 - 27¹) nõusoleku andmine siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks ametniku või vastava struktuuriüksuse juhi kandidaadi ametisse nimetamiseks või ametist vabastamiseks;
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]
 - 28) [kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]
 - 29) valla või linna ehitusmääruse kinnitamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamiseks;
 - 30) kinnisasja sundvõõrandamise taotluse esitamine;
 - 31) üldplaneeringu algatamine ja kehtestamine;
[RT I 2009, 28, 170- jõust. 01.07.2009]
 - 32) üldplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku väljakuulutamine;
 - 33) detailplaneeringu kehtetuks tunnistamine ja planeerimisseaduse § 10 lõikes 6¹ nimetatud detailplaneeringu kehtestamine;
[RT I 2009, 28, 170- jõust. 01.07.2009]

- 34) valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine ning ametiasutuse põhimääruse kinnitamine;
- 35) valla- või linnaametnikele sotsiaalsete garantiide kehtestamine;
- 36) valla või linna ametiasutuste struktuuri ja teenistujate koosseisu ning palgamäärade ja palgatingimuste kinnitamine;
- 36¹) kaevetööde eeskirjade ja heakorra tagamiseks heakorraeeskirjade kehtestamine;
- 36²) koorte ja kasside pidamise eeskirjade kehtestamine;
- 36³) avaliku korra tagamiseks avaliku korra eeskirjade kehtestamine;
- 36⁴) jäätmekava vastuvõtmine ja ajakohastamine;
- 36⁵) jäätmehoolduseeskirja kehtestamine;
- 36⁶) jäätmeliikide, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamissageduse ja -aja, jäätmeveo piirkondade ja jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra kehtestamine;
- [RT I, 17.12.2010, 21- jõust. 01.01.2011]
- 37) muud seadusega volikogu ainupädevusse antud küsimused.

(2) Seadusega kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsusüksuse või kohaliku omavalitsusorgani pädevusse antud küsimusi otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu, kes võib delegeerida nende küsimuste lahendamise valitsusele.

(3) Kohaliku omavalitsuse volikogu võib delegeerida valla- või linnavalitsusele muudatuste tegemise aasta jooksul ametiasutuste struktuuris ja teenistujate koosseisus volikogu poolt kinnitatud teenistujate üldarvu ja palgafondi piires.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 23. Volikogu õigusaktidele esitatavad nõuded ja õigusaktide jõustumine

(1) Volikogu õigusaktid avalikustatakse valla või linna põhimääruses sätestatud korras. Volikogu määrus avaldatakse Riigi Teatajas ja jõustub kolmandal päeval pärast avaldamist, kui määruses ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.

[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.01.2013]

(2) Määruses ei saa kehtestada tagasiulatuvalt sätteid, mis toovad kaasa isikute kohustuste ja vastutuse suurenemise.

(3) Volikogu otsus jõustub teatavakstegemisest.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

(4) Volikogu määrustele ja otsustele kirjutab alla volikogu esimees või tema asendaja.

(5) Volikogu määrused ja otsused ning istungite protokollid peavad olema seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud korras kättesaadavad kõigile isikutele.

(6) [Kehtetu -RT I 2010, 19, 101- jõust. 13.05.2010]

(7) Volikogu määrused ja otsused ning istungite protokollid vormistatakse eesti keeles. Omavalitsusüksustes, mille püsielanike enamiku keel ei ole eesti keel, võidakse volikogu istungite protokollid lisaks eesti keelele vormistada ka selle omavalitsusüksuse püsielanike enamiku moodustava vähemusrahvuse keeles.

§ 24. Õigusaktide täitmise kontroll

Seaduste ja volikogu määruste ning otsuste ja valla- või linnavalitsuse määruste ning korralduste täitmist kontrollivad seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud korras volikogu ja valitsus.

§ 25. Tööandja kohustus volikogu liikme ees

Tööandja on kohustatud võimaldama volikogu liikmel osa võtta volikogu istungitest ja tema komisjonide koosolekutest ning täita volikogu antud ülesandeid.

§ 26. Volikogu liikme õigus saada teavet

(1) Volikogu liikmel on õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumente ja muud teavet, välja arvatud andmed, mille väljastamine on seadusega keelatud.

(2) Volikogu liikmel on õigus saada oma kirjalikule küsimusele vastus valla- või linnavalitsuselt või valla või linna ametiasutuselt 10 tööpäeva jooksul küsimuse esitamisest arvates. Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 5 lõige 9 käesolevas sättes ettenähtule ei laiene.

3. peatükk VALITSUS

§ 27. Vallavanema ja linnaeapa valimine

Vallavanema või linnaeapa valib volikogu käesolevas seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud tingimustel ja korras kuni neljaks aastaks.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 28. Vallavanema ja linnaeapa õigus moodustada valitsus

- (1) Vallavanemal või linnaeapal on valituks osutumise päevast volitus moodustada valitsus.
- (2) Valitsuse moodustamise üksikasjalik kord sätestatakse valla või linna põhimääruses.
- (3) Seaduses ja valla või linna põhimääruses ettenähtud volitused saab vallavanem või linnaeapa valitsuse ametisse kinnitamise päevast.

§ 29. Valitsuse volituste tähtaeg

- (1) Valla- või linnavalitsus saab oma volitused volikogu poolt valitsuse ametisse kinnitamise päevast.
- (2) Valitsus esitab lahkumispalve volikogu uue koosseisu esimesel istungil.
- (3) Pärast lahkumispalve esitamist täidab valla- või linnavalitsus oma ülesandeid ja tema volitused kehtivad kuni uue valitsuse ametisse kinnitamiseni.
- (4) [Kehtetu -RT I 1999, 75, 705- jõust. 15.10.1999]

§ 30. Valla- ja linnavalitsuse pädevus

- (1) Valla- või linnavalitsus:
 - 1) valmistab ette volikogus arutamisele tulevaid küsimusi, lähtudes valitsuse seisukohtadest või volikogu otsustest;
 - 2) lahendab ja korraldab kohaliku elu küsimusi, mis volikogu määruste või otsustega või valla või linna põhimäärusega on pandud täitmiseks valitsusele;
 - 3) lahendab ja korraldab kohaliku elu küsimusi, mis ei kuulu volikogu pädevusse;
 - 4) lahendab küsimusi, mis on käesoleva seaduse § 22 2. lõike alusel delegeeritud valitsusele;
 - 5) korraldab kohaliku omavalitsuse ametiasutuste poolt isikute vastuvõttu märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seadusega ettenähtud korras.
- (2) Valitsus võib taotleda volikogu ees volikogu poolt vastuvõetud määruse või otsuse uuesti läbivaatamist.
- (3) Valla- või linnavalitsus kehtestab oma korraldusega valla või linna asutuse poolt osutatavate teenuste hinnad, arvestades seejuures haldusmenetluse seaduse § 5 lõikes 3 sätestatut.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhul võib linnavalitsus volitada linna ametiasutust, mis teostab avalikku võimu, kehtestama nende teenuste hinnad, mida osutab linna ametiasutuse hallatav asutus, mis ei teosta avalikku võimu. Volituse andmisel linna ametiasutusele, mis teostab avalikku võimu, on korralduse andmise õigus selle ametiasutuse juhil.

[RT I 2004, 81, 542- jõust. 10.12.2004]

§ 31. Valla- ja linnavalitsuse määrustele ning korraldustele esitatavad nõuded ja nende jõustumine

(1) Valla- ja linnavalitsuse õigusaktid avalikustatakse ning need peavad olema kättesaadavad kõigile isikutele seaduses ja valla või linna põhimääruses sätestatud korras. Valitsuse määrus avaldatakse Riigi Teatajas.

[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.01.2013]

- (2) Ei avalikustata andmeid, mille väljastamine on seadusega keelatud või mõeldud üksnes valla või linna ametiasutuse siseseks kasutamiseks.
- (3) Valla- ja linnavalitsuse määrused ja korraldused vormistatakse ja avalikustatakse eesti keeles.
- (4) Määrus jõustub kolmandal päeval pärast avalikustamist, kui määruks eneses ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.
- (5) Valitsuse korraldus jõustub teatavastegemisest, kui korralduses eneses ei sätestata hilisemat tähtpäeva.

(6) Määrustele ja teistele valitsuse dokumentidele kirjutab alla vallavanem või linnapea ja valla- või linnasekretär.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

4. peatükk

VALLA- VÕI LINNAELANIKE OSALEMINE KOHALIKU OMAVALITSUSE TEOSTAMISES

§ 32. Õigusaktide algatamise õigus

(1) Vähemalt ühel protsendil hääleõiguslikel valla- või linnaelanikel, kuid mitte vähem kui viiel hääleõiguslikul valla- või linnaelanikul on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogu või -valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele hiljemalt kolme kuu jooksul.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes ettenähtud algatus esitatakse valla- või linnavalitsusele vastava eelnõuna, millele lisatakse allkirjadega varustatud algatuse esitajate nimekiri. Kui algatatud küsimus kuulub volikogu pädevusse, esitab valitsus selle ühe kuu jooksul volikogule lahendamiseks koos omapoolse seisukohaga.

(3) Algatuse esitajate esindajal on õigus osaleda algatuse arutelus volikogus või valitsuses.
[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 33. Muudatuste taotlemine volikogu ja valitsuse õigusaktides

(1) Igaühel on õigus taotleda volikogult või valitsuselt nende poolt vastuvõetud õigusaktidesse muudatuste tegemist või nende tühistamist, kui nendega on seadusvastaselt kitsendatud tema õigusi.

(2) [Kehtetu -RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

5. peatükk

MAJANDUS JA EELARVE

§ 34. Munitsipaalomand

(1) Munitsipaalomand on vallale või linnale kuuluv vara.

(2) Valla või linna vara valitsemise korra kehtestab volikogu.

(3) Kohalik omavalitsus võib talle riigi poolt tasuta omandisse antud kinnisasja võõrandada juhul, kui kinnisasi ei ole enam vajalik või on muutunud kõlbmatuks kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks. Riigi poolt tasuta antud kinnisasja võib võõrandada ainult kohaliku omavalitsuse volikogu poolt kehtestatud korras.

(4) Kohalikul omavalitsusüksusel on ostueesõigus tema haldusterritooriumil asuva ehitise võõrandamisel eraõiguslike isikute poolt, kui seda ehitist on osaliselt või tervikuna enne võõrandamist vähemalt ühe aasta jooksul kasutatud haridus-, tervishoiu-, kultuuri- või kasvatusasutusena. Muus osas kohaldatakse ostueesõigusele asjaõigusseaduse sätteid.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 35. Majandustegevus ja osalemine juriidilistes isikutes

(1) Vald või linn võib teenuste osutamiseks asutada valla või linna ametiasutuse hallatavaid asutusi, mis ei ole juriidilised isikud. Vald või linn võib olla osanik või aktsionär äriühingus, samuti asutada sihtasutusi ja olla mittetulundusühingu liige, arvestades kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses esitatud tingimusi. Valla või linna eraõiguslikes isikutes osalemise ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse täitmise korraldamise tingimused ja korra kehtestab valla- või linnavolikogu.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

(2) Valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse asutamise ja selle tegevuse lõpetamise otsustab volikogu. Hallatava asutuse põhimääruse, struktuuri ja koosseisu kinnitamine ning muutmine toimub volikogu poolt kehtestatud korras. Valla või linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus registreeritakse riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste registris.

(3) Sihtasutuse, mille ainuasutajaks on vald või linn, samuti osaühingu või aktsiaseltsi, mille ainsaks osanikuks või aktsionäriks on vald või linn, asutamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise ja lõpetamise

otsustab ning põhikirja ja selle muudatused kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu. Sihtasutuse, osaiühingu või aktsiaseltsi nõukogu liikmed nimetab, samuti muid asutaja, osaniku või aktsionäri õigusi teostab valla- või linnavalitsus. Kui osaiühingul ei ole nõukogu, nimetab valla- või linnavalitsus osaiühingu juhatuse liikmed.

(4) Kui sihtasutusel on mitu asutajat või kui äriühingus osaleb lisaks linnale või vallale ka teisi osanikke või aktsionäre, samuti kui vald või linn osaleb liikmena mittetulundusühingus, otsustab osalemise ja selle lõpetamise valla- või linnavolikogu. Muus osas teostab osaniku-, aktsionäri-, asutaja- või liikmeõigusi valla- või linnavalitsuse poolt nimetatud isik.

(5) Vallal või linnal on õigus oma ülesannete täitmiseks sõlmida lepinguid.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 36. Maksud ja koormised

(1) Kohalikud maksud ja maksumäärade muudatused kehtestatakse enne valla- või linnaeelarve või lisaelarve vastuvõtmist.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

(2) Koormis on kohustus, mis seaduse alusel kehtestatakse volikogu määrusega füüsilistele või juriidilistele isikutele kohustuslike tööde tegemiseks valla või linna territooriumil kehtestatud heakorraeskirjade täitmiseks.

(3) Koormise võib kehtestada füüsilistele ja juriidilistele isikutele nende omandis või valduses oleva kinnistu või muu nende kasutuses oleva territooriumi ning sellega vahetult piirneva üldkasutatava territooriumi heakorra tagamiseks.

(4) Koormise määramisel kehtestatakse koormise olemus, ulatus, täitmise tingimused ja kord ning koormise täitmise üle kontrolli teostamise kord.

(5) Isik, kellel koormise täitmine lasub, võib oma arvel lasta selle täita teisel isikul. Isiku põhjendatud taotlusel on volikogul õigus lubada isikul koormise täitmise eest maksta raha, mida peab kasutama selle koormise täitmiseks. Volikogu poolt vastava loa andmisel määratakse volikogu poolt kehtestatud korras koormise täitmiseks vajalike tööde maksumus.

(6) Koormise täitmist kontrollib valla- või linnavalitsus.

(7) Koormist ei või asendada maksuga kohalikku eelarvesse.

(8) Koormisena ei või kehtestada makse, trahve, teenustasusid, lõive ega muu nimetusega rahalisi kohustusi.

(9) Koormis ei või olla lepingu objektiks.

§ 37. Arengukava koostamise põhimõtted

[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(1) Vallal ja linnal peab olema arengukava ja eelarvestrateegia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

(2) Arengukava koostatakse valla või linna kohta ja selles esitatakse vähemalt:

- 1) majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalised suundumused ja vajadused;
- 2) probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes;
- 3) tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni;
- 4) strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni.

(3) Vald ja linn võivad koostada täiendava arengukava:

- 1) mõne valla või linna territooriumi osa kohta;
- 2) mõne tegevusvaldkonna arendamiseks;
- 3) mitme valla või linna või nende territooriumi osade kohta kokkuleppe alusel.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud täiendavad arengukavad peavad olema kooskõlas arengukavaga. Arengukava peab arvestama valla ja linna üldplaneeringut.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 2 nimetatud täiendav arengukava sisaldab tegevusvaldkonna hetkeolukorra analüüsi, ei pea seda arengukavas esitama.

[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 37¹. Arengukava, eelarvestrateegia ja eelarve vahelised seosed

(1) Eelarvestrateegia on arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan, mis on arengukava osa või arengukavaga seotud iseseisev dokument. Eelarvestrateegia nõuded sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses.

(2) Arengukava ja eelarvestrateegia on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

(3) Kui arengukava muudetakse ja sellega kaasneb mõju eelarvele, tuleb eelarvestrateegia viia arengukavaga kooskõlla.

[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 37². Arengukava ja eelarvestrateegia koostamine, menetlemine, vastuvõtmine ning avalikustamine

(1) Valla- või linnavolikogu kehtestab määrusega arengukava ja eelarvestrateegia koostamise korra ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvatele üksustele korra ja tähtajad eelarvestrateegia koostamiseks vajaliku informatsiooni esitamiseks.

(2) Volikogu võib volitada valla- või linnavalitsust kehtestama määrusega arengukava ja eelarvestrateegia koostamise korra.

(3) Arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.

(4) Arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu koostab valla- või linnavalitsus ning esitab vastuvõtmiseks valla- või linnavolikogule.

(5) Valla- või linnavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava ja eelarvestrateegia koostamisse.

(6) Valla- või linnavalitsus avalikustab arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu valla või linna veebilehel vähemalt kaheks nädalaks.

(7) Valla- või linnavolikogu kinnitab arengukava ja eelarvestrateegia määrusega hiljemalt käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tähtpäevaks. Arengukava ja eelarvestrateegia peavad olema vastu võetud enne eelseisva aasta eelarve vastuvõtmist.

(8) Arengukava ja eelarvestrateegia ning volikogu ja volikogu komisjonide istungite protokollid arengukava ja eelarvestrateegia menetlemise kohta avaldatakse valla või linna veebilehel seitsme tööpäeva jooksul arengukava ja eelarvestrateegia vastuvõtmisest arvates.

[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 38. Valla ja linna eelarve

Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamise, vastuvõtmise, muutmise, täitmise ja avalikustamise ning aruandluse nõuded sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses.

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

§ 39. [Kehtetu -RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

§ 39¹. [Kehtetu -RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]

6. peatükk TÖÖKORRALDUS

§ 40. Töövormid

Volikogu ja valitsuse töö vorm on istung. Volikogu ja valitsuse komisjoni töö vorm on koosolek.

§ 41. Keelekasutus kohalikes omavalitsustes

(1) Asjaajamiskeel kohalikes omavalitsustes on eesti keel. Igaühel on õigus pöörduda kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole eesti keeles ja saada eestikeelseid vastuseid.

(2) Volikogu ja valitsuse istungid toimuvad eesti keeles.

(3) Võõrkeelte, sealhulgas vähemusrahvuste keelte kasutamise kohalikes omavalitsustes sätestab keeleseadus. Kohaliku omavalitsuse volikogu ettepanekul keeleseaduse § 11 alusel antud luba kasutada selle kohaliku omavalitsuse sisemise asjaajamise keelena omavalitsusüksuse püselanike enamiku keelt kehtib kuni kõnealuse volikogu volituste lõppemiseni.

[RT I, 18.03.2011, 1- jõust. 01.07.2011]

(4) Kui omavalitsusüksus on vastavalt käesoleva paragrahvi 3. lõikele saanud nõusoleku kasutada sisemise asjaajamise keelena eesti keele kõrval omavalitsusüksuse püsielanike enamiku moodustava vähemusrahvuse keelt, võivad volikogu ja valitsus otsustada vastavalt volikogu ja valitsuse istungi töö osalise või täieliku tõlkimise vähemusrahvuse keelde.

§ 42. Volikogu esimees

(1) Volikogu esimees:

- 1) korraldab volikogu tööd, kutsub kokku ja juhatab volikogu istungeid ning korraldab nende ettevalmistamist;
- 2) esindab omavalitsusüksust ja selle volikogu vastavalt seadusega, valla või linna põhimäärusega ning volikogu poolt antud pädevusele;
- 3) kirjutab alla volikogu poolt vastuvõetud määrustele ja teistele volikogu dokumentidele;
- 4) täidab muid talle seaduse alusel ja valla või linna põhimäärusega pandud ülesandeid.

(2) Volikogu esimehe ja aseesimehe ning komisjoni esimehe ja aseesimehe volitused lõpevad samaaegselt tema volikogu liikme volituste peatumisega või ennetähtaegse lõppemisega.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 43. Volikogu kokkukutsumine

(1) Volikogu istungi kutsub kokku selle esimees või tema asendaja, kelleks on aseesimees või aseesimehe puudumisel volikogu vanim liige, volikogu poolt kehtestatud korras. Volikogu esimese istungi kutsub kokku valla või linna valimiskomisjoni esimees hiljemalt seitsmendal päeval pärast valimistulemuste väljakuulutamist. Volikogu esimese istungi ning käesoleva seaduse § 52 2. lõike alusel kokkukutsutava istungi kutse saatmisel ei ole vaja järgida käesoleva paragrahvi 3. lõikes ettenähtud nõudeid. Sama kord kehtib ka volikogu järgmiste istungite kokkukutsumisel, kui esimesel istungil ei osutunud volikogu esimees valituks.

(2) [Kehtetu -RT I 1996, 37, 739- jõust. 08.06.1996]

(2¹) Käesoleva seaduse § 52 2. lõike alusel kokkukutsutava volikogu istungi kutsub kokku valla või linna valimiskomisjoni esimees hiljemalt seitsmendal päeval pärast asendusliikmete määramist.

(3) Volikogu kokkukutsumisel tuleb kutses ära näidata arutusele tulevad küsimused ja kutse peab olema volikogu liikmetele teatavaks tehtud vähemalt neli päeva enne volikogu istungit. Kutsega koos tehakse volikogu liikmetele kättesaadavaks istungi materjalid.

(4) Volikogu esimees või tema asendaja kutsub volikogu kokku valla- või linnavalitsuse või vähemalt neljandiku volikogu koosseisu ettepanekul nende poolt tõstatatud küsimuste arutamiseks. Istungi toimumise aja määrab volikogu esimees või tema asendaja, arvestades valla või linna põhimääruses sätestatud, kuid mitte hilisemaks kui üks kuu.

[RT I 2006, 29, 218- jõust. 08.07.2006]

§ 44. Küsimuste arutelu volikogus

(1) Volikogu tööd korraldab ja istungeid juhatab volikogu esimees või tema asendaja. Esimehe või tema asendaja puudumisel juhatab istungit kohalolevatest volikogu liikmetest vanim liige. Volikogu töökorra kehtestab volikogu.

(2) Volikogu esimees korraldab vajadusel arutusele tulevate küsimuste ettevalmistamist volikogu poolt. Volikogu võib valitsusele anda ettevalmistamiseks volikogus arutusele tulevaid küsimusi.

(3) Volikogu esimest istungit juhatab kuni volikogu esimehe valimiseni valla või linna valimiskomisjoni esimees või aseesimees. Esimese istungi päevakorras on volikogu esimehe ja aseesimehe või aseesimeeste valimine ning valitsuse lahkumispalve ärakuulamine. Sama kord kehtib ka käesoleva seaduse § 52 2. lõike alusel kokkukutsutud uue volikogu esimese istungi päevakorra suhtes, välja arvatud valitsuse lahkumispalve ärakuulamine. Volikogu esimehe valimised korraldab valla või linna valimiskomisjon ning valimistulemused tehakse kindlaks valimiskomisjoni otsusega. Sama kord kehtib ka volikogu järgmistel istungitel, kui esimesel istungil ei osutunud volikogu esimees valituks.

(4) Volikogu istungid on avalikud. Volikogu võib kuulutada istungi küsimuse arutelu osas kinniseks, kui selle poolt hääletab vähemalt kaks korda enam volikogu liikmeid kui vastu või kui küsimust puudutavate andmete avalikustamine on seadusega keelatud või piiratud.

(5) Volikogu arutab istungi kutses märgitud ja volikogu poolt nõutavas korras ettevalmistatud küsimusi.

(6) Volikogu istungist võivad sõnaõigusega osa võtta valla- või linnavalitsuse liikmed, valla- või linnasekretär, samuti volikogu poolt istungile kutsutud isikud. Sõna andmise otsustab istungi juhataja.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 45. Hääletamine volikogus

(1) Volikogu ainupädevusse kuuluvaid küsimusi otsustatakse hääletamise teel. Muudes küsimustes hääletatakse juhul, kui vähemalt üks volikogu liige seda nõuab.

(2) Hääletamine volikogus on avalik.

(3) Isikuvalimised otsustatakse salajasel hääletamisel.

(4) Volikogu otsustused fikseerib istungi juhataja.

(5) Volikogu otsustused tehakse poolthäälte enamusega. Käesoleva seaduse § 22 lõike 1 punktides 2, 4, 6–10, 14, 15, 18, 24, 25¹ ja 27¹ ning põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse §-s 7 ettenähtud küsimustes otsustuste vastuvõtmiseks on vajalik volikogu koosseisu häälteenamus.

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

§ 46. Umbusaldusmenetlus volikogus

(1) Vähemalt neljandik volikogu koosseisust võib algatada umbusalduse avaldamise volikogu esimehele, volikogu aseesimehele, volikogu komisjoni esimehele, volikogu komisjoni aseesimehele, revisjonikomisjoni liikmele, valitsusele, vallavanemale, linnapeale või valitsuse liikmele.

(1¹) Umbusalduse algatamine toimub volikogu istungil. Umbusaldus algatatakse enne päevakorrapunktide arutelude juurde asumist. Umbusalduse algatajate esindaja esineb ettekandega ja annab umbusaldusavalduse istungi juhatajale üle.

(2) Umbusalduse avaldamise küsimus lülitatakse volikogu järgmise istungi päevakorda.

(3) Umbusaldushääletus on avalik. Umbusalduse avaldamine vabastab volikogu esimehe või aseesimehe tema kohustustest ja ametist või volikogu komisjoni esimehe, komisjoni aseesimehe või revisjonikomisjoni liikme tema kohustustest. Volikogu esimehele umbusalduse avaldamise korral täidab volikogu esimehe ülesandeid kuni uue esimehe valimiseni volikogu määratud üks volikogu aseesimeestest või tema puudumisel volikogu vanim liige.

(4) Umbusalduse avaldamine vabastab vallavanema, linnapea või valitsuse liikme vallavanema, linnapea või valitsuse liikme kohustustest ja ametist. Vallavanemale või linnapeale umbusalduse avaldamise korral valib volikogu samal istungil uue vallavanema või linnapea või määrab ühe valitsuse liikmetest vallavanema või linnapea asendajaks kuni uue vallavanema või linnapea valimiseni.

(5) Valitsusele umbusalduse avaldamise korral täidab valitsus oma ülesandeid edasi ja valitsuse volitused kehtivad kuni uuele valitsusele volituste andmiseni käesolevas seaduses sätestatud korras. Valitsuse volituste lõppemine seoses umbusalduse avaldamisega toob kaasa kõigi valitsuse liikmete vabastamise valitsuse liikme kohustustest ning palgaliste valitsuse liikmete ametist vabastamise.

(6) Kui volikogu avaldab umbusaldust mõnele valitsuse liikmele ning käesoleva seaduse § 49 6. lõikes sätestatud kvorum jääb alles, jätkab valitsus oma tegevust ning vabad kohad täidetakse käesoleva seaduse §-s 28 sätestatud korras või muudetakse sätestatud korras valitsuse liikmete arvu ja valitsuse struktuuri.

(7) Kui valitsuse liikmetele avaldatud umbusalduse tagajärjel ei ole täidetud käesoleva seaduse § 49 6. lõikes sätestatud kvoruminõue, ei ole valitsus otsustusvõimeline kuni vajaliku arvu uute valitsuse liikmete kinnitamiseni ja palgaliste valitsuse liikmete ametisse nimetamiseni.

(8) Kui umbusalduse avaldamine ei leidnud volikogu istungil toetust, siis ei saa samale isikule kolme kuu jooksul samal põhjusel algatada uut umbusalduse avaldamist.

(9) Umbusalduse avaldamine on vallavanema, linnapea või valitsuse liikme ametist vabastamise eraldi alus avaliku teenistuse seaduse §-des 114, 119, 123 ja 128 sätestatud ametist vabastamise aluste kõrval.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 46¹. Tagasiastumine

Volikogu esimehe, volikogu aseesimehe, volikogu komisjoni esimehe, volikogu komisjoni aseesimehe, revisjonikomisjoni liikme, vallavanema või linnapea või valitsuse liikme tagasiastumise korral esitab ta avalduse valla- või linnasekretärile. Avalduse esitanu loetakse tagasi astunuks avalduses märgitud kuupäevast, mis ei või olla varasem kui järgmine tööpäev avalduse esitamisest. Valla- või linnasekretär teavitab kohe volikogu esimeest või tema asendajat.

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 47. Volikogu komisjonid

(1) Volikogu võib moodustada nii alatisi kui ka ajutisi komisjone. Komisjonide esimehed ja aseesimehed tuleb valida volikogu liikmete hulgast. Igal volikogu liikmel on õigus kuuluda vähemalt ühte komisjoni. Teised komisjoni liikmed kinnitatakse komisjoni esimehe esildusel.

(2) Volikogu komisjoni tegevuse alused ja kord sätestatakse valla või linna põhimääruses.
[RT I 2006, 29, 218- jõust. 08.07.2006]

§ 48. Revisjonikomisjon

(1) Volikogu moodustab oma volituste ajaks vähemalt kolmeliikmelise revisjonikomisjoni.

(2) Revisjonikomisjoni esimees ja liikmed valitakse volikogu liikmete hulgast. Käesoleva paragrahvi lõikes 2¹ nimetatud juhul võib komisjoni liige olla muu isik.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

(2¹) Kui revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesannet ja revisjonikomisjoni liikmete hulgas ei ole audiitortegevuse seaduse § 97 lõikes 3 kehtestatud nõuetele vastavat isikut, kinnitatakse revisjonikomisjoni liikmeks muu nõuetele vastav isik, arvestades audiitortegevuse seaduse § 100 lõikega 2.
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Revisjonikomisjonil on õigus:

1) kontrollida ja hinnata valla- või linnavalitsuse, valla- või linnavalitsuse ametiasutuste ja nende ametiasutuste hallatavate asutuste või kohaliku omavalitsuse üksuse valitseva mõju all oleva äriühingu, sihtasutuse ja mittetulundusühingu tegevuse seaduslikkust, otstarbekust ja tulemuslikkust ning valla või linna vara kasutamise sihipärasust;

2) kontrollida ja hinnata valla- või linnaeelarve täitmist.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

(3¹) Revisjonikomisjon hindab tulemuslikkust järgmiste kriteeriumite kohaselt:

1) säästlikkus, mis tähendab eesmärkide saavutamiseks tehtavate kulutuste minimeerimist;

2) tõhusus, mis tähendab kulutuste ja nende abil saavutatavate tulemuste suhet;

3) mõjususe, mis tähendab tegevuse tegelikku mõju võrrelduna kavatsatud mõjuga.

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

(4) Revisjonikomisjon täidab oma pädevuses olevaid ülesandeid valla või linna põhimääruses sätestatud korras tööplaani alusel või volikogu ülesandel.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

(5) Revisjonikomisjoni otsus ja revisjoniakt saadetakse valla- või linnavalitsusele, kes võtab revisjoniakti suhtes seisukoha ja esitab selle kümne päeva jooksul revisjonikomisjonile. Revisjonikomisjon esitab eelnimetatud dokumendid volikogule otsuse tegemiseks kontrolli tulemuste realiseerimise kohta, lisades nendele dokumentidele otsuse tegemiseks vajaliku volikogu õigusakti eelnõu.

(6) Revisjonikomisjonil on õigus saada teavet ja kõiki oma tööks vajalikke dokumente.

(7) Revisjonikomisjon esitab vähemalt kord aastas aruande oma tegevuse kohta volikogu istungil.

(8) Revisjonikomisjoni aruanne avaldatakse kohaliku omavalitsuse üksuse veebilehel.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

§ 48¹. Sisekontrollisüsteem ja siseauditeerimine

(1) Volikogu tagab sisekontrollisüsteemi rakendamise ja siseaudiitori kutsetegevuse korraldamise kohalikus omavalitsuses.

(2) Sisekontrollisüsteemi rakendab ja selle tulemuslikkuse eest vastutab valla- või linnavalitsus.

(3) Kui kohaliku omavalitsuse üksuses moodustatakse siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks vastav ametikoht või luuakse vastav struktuuriüksus, siis tehakse seda vastavalt käesoleva seaduse § 22 lõike 1 punktile 36.

(4) Siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks nimetab vastava ametniku või struktuuriüksuse juhi ametisse ja vabastab ametist vallavanem või linnapea valla- või linnavolikogu nõusolekul. Vallavanem või linnapea esitab kandidaadi valla- või linnavalitsusele heakskiitmiseks. Valla- või linnavalitsus kiidab heaks kandidaadi ja esitab selle volikogule ametisse nimetamiseks nõusoleku saamiseks. Audiitortegevuse seaduse § 13 lõike 1 punktis 4 nimetatud avaliku huvi üksustes kuulab volikogu ära auditikomitee ülesandeid täitva revisjonikomisjoni seisukoha. Kui volikogu ei nõustu isiku ametisse nimetamisega, esitab valla- või linnavalitsus uue kandidaadi.

(5) Siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks ametisse nimetatud ametnik või vastava struktuuriüksuse juht koostab eelarveaastaks siseaudiitori tegevusplaani. Valla- või linnavalitsus kiidab tegevusplaani heaks ja esitab selle volikogule kinnitamiseks. Volikogu kuulab ära auditikomitee ülesandeid täitva revisjonikomisjoni seisukoha ja kinnitab siseaudiitori tegevusplaani hiljemalt valla- või linnaeelarve vastuvõtmise kuupäevaks.

(6) Kui kohaliku omavalitsuse üksuses on moodustatud siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks vastav ametikoht või loodud vastav struktuuriüksus, esitab vastav ametnik või struktuuriüksuse juht siseaudiitori aruande enne majandusaasta aruande heakskiitmist valla- või linnavalitsusele. Valla- või linnavalitsus esitab siseaudiitori aruande koos majandusaasta aruandega volikogule.

(7) Siseaudiitori aruanne avaldatakse kohaliku omavalitsuse üksuse veebilehel.

(8) Kohaliku omavalitsuse üksuses rakendatakse siseaudiitori kutsetegevuse korraldamisel ja tema kutsetegevuse alusena audiitortegevuse seaduses sätestatud.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

§ 49. Valitsuse töö korraldamine

(1) Vallavalitsuse juht on vallavanem ning linnavalitsuse juht linnapea, kes esindab valitsust.

(2) [Kehtetu -RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

(3) Valitsuse juht ei või olla volikogu esimees.

(4) Valitsuse koosseisu kuuluvad vallavanem või linnapea, valitsuse liikmed.

(5) Vallavanema või linnapea asendamine toimub valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

(6) Valla- või linnavalitsus on otsustusvõimeline, kui tema istungist võtab osa üle poole valitsuse koosseisust, sealhulgas vallavanem või linnapea või tema asendaja. Istungist võtab sõnaõigusega osa valla- või linnasekretär.

(7) Valitsuse otsustused tehakse poolthälte enamusega.

(8) Valitsuse istungid on kinnised, kui valitsus ei otsusta teisiti.

(9) Vallavanem või linnapea või nende asendaja võib istungile kutsuda ka teisi isikuid.

(10) Valla- või linnavalitsuse määrusele ja teistele dokumentidele kirjutavad alla vallavanem või linnapea või nende asendaja ning valla- või linnasekretär.

(11) Valla- ja linnavalitsuse täpsema töökorra, komisjonide moodustamise alused ja korra ning tegevuse alused kehtestab volikogu.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 50. Vallavanem ja linnapea

(1) Vallavanem või linnapea:

1) korraldab valla- või linnavalitsuse tööd ja valla- või linnavalitsuse istungite ettevalmistamist;

2) esindab omavalitsusüksust ja valla- või linnavalitsust vastavalt seadusega, valla või linna põhimäärusega ning volikogu poolt antud pädevusele;

3) annab valla- või linnavalitsuse ja tema ametiasutuste sisemise töö korraldamiseks käskkirju;

4) kirjutab alla valla- või linnavalitsuse määrustele ja korraldustele ning teistele valitsuse dokumentidele;

5) esitab volikogule kinnitamiseks valla- või linnavalitsuse koosseisu;

6) esitab volikogule ettepaneku valitsuse täiendava liikme kinnitamiseks ja valitsuse liikme vabastamiseks ja valitsuse liikme kohustustest ning palgalise valitsuse liikme ametisse nimetamiseks ja ametist vabastamiseks;

6¹) nimetab ametisse ja vabastab ametist seaduses sätestatud korras siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks ametniku või vastava struktuuriüksuse juhi;

[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]

7) esitab valla- või linnavalitsusele ametisse nimetamiseks valla või linna ametiasutuse juhi kandidaadi ja ametisse kinnitamiseks valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse juhi kandidaadi, teeb valitsusele ettepaneku nimetatud juhtide ametist vabastamise kohta, teostab tööandja teisi õigusi ja kohustusi, kui volikogu või valitsuse õigusaktis ei ole sätestatud teisiti;

[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

7¹) esitab majanduslike huvide deklaratsiooni korruptsioonivastases seaduses sätestatud korras;

8) täidab muid talle seaduse alusel ja valla või linna põhimäärusega pandud ülesandeid.

(2) Vallavanem või linnapea ei tohi olla üheski muus riigi- või kohaliku omavalitsuse ametis, riigi või kohaliku omavalitsuse hallatava asutuse töötaja ega kuuluda kohaliku omavalitsuse osalusega äriühingu juhtorganisse. Ta on kohustatud viie tööpäeva jooksul pärast valimistulemuste kinnitamist teavitama enda valimisest asutust, kus ta on antud hetkel teenistuses või omab töölepingut. Tema tööleping lõpetatakse töölepingu seaduse § 91 lõike 1 alusel või ta vabastatakse ametist avaliku teenistuse seaduse § 127 alusel.
[RT I 2009, 5, 35- jõust. 01.07.2009]

§ 51. Istungi ja koosoleku protokoll

- (1) Volikogu istungi protokollile kirjutab alla volikogu esimees või tema asendaja.
- (2) Valla- või linnavalitsuse istungi protokollile kirjutavad alla vallavanem või linnapea või nende asendaja ja protokollija.
- (3) Volikogu või valitsuse komisjoni koosoleku protokollile kirjutab alla koosoleku juhataja.
- (4) Protokollile allakirjutanud isikud vastutavad protokollis sisalduvate andmete õigsuse eest.
- (5) Protokollile kantakse istungi või koosoleku toimumise aeg ja koht, osavõtjate nimed, arutlusel olnud küsimused, nende kohta esitatud ettepanekud ja otsused ettepanekute arvestamise või mitteametamise kohta, hääletustulemused, kui küsimus otsustati hääletamise teel, ning otsustajate ja küsimuste algatajate eriarvamused.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2013]
- (6) Volikogu istungite protokollid peavad olema kättesaadavad igapähele.
- (7) Valla- või linnavalitsuse istungite ning volikogu ja valitsuse komisjonide koosolekute protokollid peavad olema igapähele kättesaadavad valla või linna põhimääruses sätestatud korras.
- (8) Üldkättesaadavaks ei tehta protokollides sisalduvaid andmeid, mille väljastamine on seadusega piiratud või mõeldud valla või linna ametiasutuste siseseks kasutamiseks.
- (9) Protokollid ja teised dokumendid peavad vastama haldusdokumentidele kehtestatud põhinõuetele.

§ 52. Volikogu tegutsemisvõimeetus

- (1) Volikogu on tegutsemisvõimetu, kui ta:
 - 1) ei ole vastu võtnud valla või linna eelarvet kolme kuu jooksul eelarveaasta algusest arvates;
[RT I, 28.12.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
 - 2) pole kahe kuu jooksul uue koosseisu esimese istungi kokkutulemise päevast arvates valinud volikogu esimeest ja vallavanemat või linnapead või pole nelja kuu jooksul uue koosseisu esimese istungi kokkutulemise päevast arvates kinnitanud valitsuse liikmeid;
 - 3) pole kahe kuu jooksul volikogu esimehe, vallavanema või linnapea ametist vabastamisest arvates valinud uut volikogu esimeest, vallavanemat või linnapead või pole nelja kuu jooksul vallavanema või linnapea vabastamisest arvates kinnitanud valitsuse liikmeid;
 - 4) pole kahe kuu jooksul vallavanemale, linnapeale või valitsusele umbusalduse avaldamise päevast arvates valinud uut vallavanemat või linnapead ja pole nelja kuu jooksul umbusalduse avaldamise päevast arvates kinnitanud valitsuse liikmeid;
 - 5) rikub kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 46 lõiget 2.
[RT I 2010, 72, 543- jõust. 01.01.2011]
- (2) Kui volikogu osutub tegutsemisvõimeetuks, loetakse kõigi tema liikmete volitused ennetähtaegselt lõppenuks ning nende asemele astuvad asendusliikmed käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud korras. Sellisel juhul kutsub volikogu istungi kokku ja seda juhatab kuni volikogu esimehe valimiseni valla või linna valimiskomisjoni esimees või tema asendaja.
- (3) Kui volikogu liikmete arv langeb alla volikogu koosseisu häälteenamuse saavutamiseks vajaliku arvu vähem kui kuus kuud enne kohaliku omavalitsuse volikogude korralisi valimisi, otsustab käesoleva seaduse § 22 1. lõike punktides 12 ja 13 ning 2. lõikes nimetatud küsimusi valitsus.

§ 53. [Kehtetu -RT I 1999, 75, 705- jõust. 15.10.1999]

6¹. peatükk KORRAKAITSEÜKSUS JA KORRAKAITSEAMETNIK

[RT I 2004, 89, 610- jõust. 01.06.2005]

§ 53¹. Korrakaitseüksus ja korrakaitseametnik

(1) Kohalik omavalitsus võib moodustada valla- või linnavalitsuse korrakaitseüksuse (edaspidi *korrakaitseüksus*) või nimetada ametisse korrakaitsega tegeleva ametniku

(edaspidi *korrakaitseametnik*), kelle põhiülesanne on osaleda avaliku korra tagamisel ja teostada valla- või linnavolikogu poolt vastuvõetud eeskirjade täitmise üle järelevalvet kohaliku omavalitsuse määratud tööpiirkonnas.

(2) Korrakaitseüksuse ja korrakaitseametniku tegevust finantseeritakse kohaliku omavalitsuse eelarvest. [RT I 2004, 89, 610- jõust. 01.06.2005]

§ 53². Korrakaitseüksuse moodustamine ja korrakaitseametniku ametikoha loomine ning nende ülesanded

(1) Korrakaitseüksuse moodustamise ja lõpetamise või korrakaitseametniku ametikoha loomise ja koondamise otsustab valla- või linnavolikogu.

(2) Korrakaitseüksuse alluvus, tööpiirkond ja täpsemad ülesanded sätestatakse valla- või linnavolikogu poolt kinnitatavas põhimääruses. Korrakaitseametniku ametikoha moodustamisel valla- või linnavalitsuses sätestatakse korrakaitseametniku alluvus, tööpiirkond ja täpsemad ülesanded korrakaitseametniku ametijuhendis.

(3) Korrakaitseametnikule laieneb avaliku teenistuse seadus. [RT I 2004, 89, 610- jõust. 01.06.2005]

§ 53³. Korrakaitseüksuse ja korrakaitseametniku koostöö

(1) Korrakaitseüksus ja korrakaitseametnik teevad oma ülesannete täitmisel koostööd teiste kohalike omavalitsuste asutuste, riigiorganite, Politsei- ja Piirivalveamet, eraõiguslike juriidiliste isikute ja kodanikega ning nende ühendustega. [RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(2) Politsei- ja Piirivalveamet osutab valla- või linnavalitsusega sõlmitava lepingu alusel abi korrakaitseüksuse ja korrakaitseametniku väljaõppel ja täienduskoolitusel. [RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

§ 53⁴. [Kehtetu -RT I 2004, 89, 610- jõust. 01.06.2005]

§ 53⁵. Korrakaitseametniku vormiriietus ja ametitunnused

(1) Korrakaitseametnikud kannavad kohaliku omavalitsuse sümboolikaga vormiriietust või muid neid eristavaid ametitunnuseid, mis erinevad selgelt politsei omadest.

(2) Korrakaitseametniku vormiriietuse ja muud ametitunnused kehtestab siseminister määrusega. [RT I 2004, 89, 610- jõust. 01.06.2005]

7. peatükk OMAVALITSUSTEENISTUSE PÕHIALUSED

§ 54. Omavalitsusteenistus

(1) Omavalitsusteenistust valla ja linna ametiasutustes reguleerib avalikku teenistust käsitlev seadus ja käesolev seadus.

(2) Vallavanem ja linnapea ning nende abid, samuti valla- ja linnasekretär peavad valdama eesti keelt kõnes ja kirjas.

§ 54¹. Volikogu poolt valitud ja ametisse nimetatud isikute sotsiaalsed garantiid

(1) Palgalisel ametikohal töötavale volikogu esimehele või tema asetäitjale, vallavanemale või linnapeale ja volikogu poolt ametisse nimetatud valitsuse liikmele võib volikogu otsusega maksta ametist vabastamisel hüvitust kuni kolme kuu ametipalga ulatuses, kui ta on töötanud kaks kuni kaheksa aastat, ja kuni kuue kuu ametipalga ulatuses, kui ta on töötanud vastaval ametikohal rohkem kui kaheksa aastat ning vabastamine toimub:

- 1) seoses volituste tähtajalise lõppemisega;
- 2) tema enda algatusel seoses terviseseisundiga, mis ei võimalda püsivalt oma teenistuskohustusi täita;
- 3) seoses umbusalduse avaldamisega.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes sätestatud hüvitust ei maksta, kui volikogu poolt ametisse valitud või nimetatud isik:

- 1) vabastatakse ametist tema enda algatusel, v.a käesoleva paragrahvi 1. lõike punktis 2 toodud juhul;
- 2) valitakse või nimetatakse volikogu poolt ametisse uueks tähtjaks.

(3) Palgalisel ametikohal töötavale vallavanemale ja linnapeale makstakse ametist vabastamisel hüvitist kohaliku omavalitsuse volikogu valimistulemuste väljakuulutamise päevale eelnenud kahe aasta vastava ametikoha kuu keskmise ametipalga kuuekordses ulatuses, kui ametist vabastamine toimub volikogude algatusel toimuva valdade või linnade haldusterritoriaalse korralduse muutmise tõttu ning vallavanem või linnapea on ametis olnud vähemalt ühe aasta enne ühinemise käigus moodustunud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeva.

[RT I, 19.03.2013, 1- jõust. 20.03.2013]

(3¹) Volikogu esimehele, kellele volikogu on määranud töötasu või hüvituse käesoleva seaduse § 22 lõike 1 punkti 21 alusel, makstakse volikogu esimehe volituste lõppemisel hüvitist kohaliku omavalitsuse volikogu valimistulemuste väljakuulutamise päevale eelnenud kahe aasta kuu keskmise töötasu või hüvituse kuuekordses ulatuses, kui volikogu esimehe volitused lõpevad volikogude algatusel toimuva valdade või linnade haldusterritoriaalse korralduse muutmise tõttu ning ta on volikogu esimehena töötanud vähemalt ühe aasta enne ühinemise käigus moodustunud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeva.

[RT I, 19.03.2013, 1- jõust. 20.03.2013]

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 3¹ sätestatud hüvitist ei maksta, kui volikogu valib vallavanema, linnapea või volikogu esimehe uueks tähtjaks.

[RT I, 19.03.2013, 1- jõust. 20.03.2013]

§ 55. Valla- ja linnasekretär

(1) Valla- või linnasekretäri nimetab ametisse ja vabastab ametist seaduses sätestatud korras vallavanem või linnapea.

(2) Valla- või linnasekretäriks võib nimetada vähemalt 21-aastase Eesti kodaniku:

1) kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi, sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2² tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni;

2) kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi, sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2² tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni ning kes on töötanud avaliku teenistuse seaduse § 2 tähenduses riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses vähemalt kaks aastat või;

3) kellele on Vabariigi Valitsuse moodustatud valla- ja linnasekretäride kutsekomisjoni poolt enne 2011. aasta 1. märtsi väljastatud valla- ja linnasekretäride kutseõuetele vastavuse tunnistus ja kes on töötanud avaliku teenistuse seaduse § 2 tähenduses riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses vähemalt kaks aastat, kuid kes ei vasta käesoleva lõike punktides 1 ja 2 sätestatud haridusõuetele.

[RT I, 05.01.2011, 10- jõust. 01.03.2011]

(3) Valla- või linnasekretär ei kuulu valitsuse koosseisu, kuid ta võtab sõnaõigusega osa valitsuse istungitest.

(4) Valla- või linnasekretär:

1) juhhib valla- või linnakantseleid ning esitab vallavanemale või linnapeale ettepanekuid valla- või linnakantselei ülesannete, struktuuri ja teenistujate koosseisu kohta;

2) annab kaasallkirja valitsuse määrustele ja korraldustele;

3) korraldab valitsuse õigusaktide avaldamist ja töö avalikustamist;

4) korraldab volikogu õigusaktide avaldamist ja töö avalikustamist;

5) [kehtetu -RT I 2010, 19, 101- jõust. 13.05.2010]

6) esindab valda või linna kohtus või volitab selleks teisi isikuid;

7) hoiab valla või linna vapipitsatit;

8) osaleb valitsuse istungi dokumentide ettevalmistamisel ja korraldab istungite protokollimist;

[RT I, 05.01.2011, 10- jõust. 01.03.2011]

9) annab valla- või linnakantselei sisemise töö korraldamiseks käskkirju;

9¹) registreerib kriminaalmenetluse seadustiku §-s 141 sätestatud juhul prokuratuuri määruse või kohtumääruse alusel vallavanema või linnapea teenistussuhte peatumise määruse saamisele järgnevast tööpäevast;

9²) vastutab sünni- ja surmaandmete õigusaktidele vastava rahvastikuregistrisse kandmise eest kooskõlas perekonnaseisutoimingute seadusega;

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

10) täidab teisi seaduses, valla või linna põhimääruses ja kohaliku omavalitsuse üksuse õigusaktis valla- või linnasekretärile sätestatud ülesandeid.

[RT I, 05.01.2011, 10- jõust. 01.03.2011]

(5) Valla- või linnasekretäri äraolekul asendab teda vallavanema või linnapea käskkirjaga määratud isik.

Valla- või linnasekretäri asendajal on kõik valla- või linnasekretäri õigused ja kohustused ning ta peab vastama

käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud vanuse ja kodakondsuse nõudele ning ühele lõike 2 punktides 1–3 valla- või linnasekretäri ametisse nimetamiseks esitatud tingimusele.
[RT I, 05.01.2011, 10- jõust. 01.03.2011]

8. peatükk

OSAVALLA JA LINNAOSA MOODUSTAMINE NING TÖÖKORRALDUS

§ 56. Osavald ja linnaosa

Osavald või linnaosa on valla või linna maa-alal ja koosseisus volikogu poolt kinnitatud osavalla või linnaosa põhimääruse alusel tegutsev üksus.

§ 57. Osavalla ja linnaosa moodustamine

- (1) Osavalla või linnaosa moodustamise võivad algatada:
- 1) üks neljandik volikogu liikmetest;
 - 2) taotluse korras vähemalt üks protsent hääleõiguslikest valla- või linnaelanikest, kuid mitte vähem kui viis hääleõiguslikku valla- või linnaelanikku;
 - 3) valla- või linnavalitsus.
- (2) Osavalla või linnaosa põhimääruses sätestatakse:
- 1) osavalla või linnaosa piiride kirjeldus;
 - 2) osavalla või linnaosa valitsuse moodustamise kord;
 - 3) osavalla või linnaosa vanema ametisse nimetamise kord, kusjuures vanema volituste tähtaeg ei tohi ületada antud valla või linna volikogu volituste tähtaega;
 - 4) osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema volitused ning nende teostamiseks vajalikud antud valla või linna eelarvelised vahendid;
 - 5) osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema tegevuse järelevalve ning osavalla või linnaosa likvideerimise alused ja kord.
- (3) Taotluse alusel otsustab volikogu osavalla või linnaosa moodustamise või lükkab taotluse tagasi. Vajaduse korral võib volikogu korraldada nimetatud küsimuses elanike küsitluse.
- (4) Osavalla või linnaosa valitsusel ja vanemal pole õigustloova akti andmise õigust.
- (5) Osavalla või linnaosa vanem võib oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks anda üksikaktina korraldusi ning valitsuse sisemise töö korraldamiseks käskkirju.
- (6) Osavalla või linnaosa vanema korraldustele kohaldatakse käesoleva seaduse § 31 1.–5. lõikes sätestatud nõudeid. Korraldusele kirjutab alla osavalla või linnaosa vanem.
- (7) Osavalla või linnaosa vanema korralduste üle teostab kontrolli vallavanem või linnapea valla või linna põhimääruses sätestatud korras.
- (8) Valla või linna eelarveaasta jooksul ei tohi piirata osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema volitusi ega vähendada neile eraldatud eelarvelisi vahendeid.

§ 57¹. Osavalla ja linnaosa vanema ametisse nimetamine ja ametist vabastamine

- (1) Osavalla ja linnaosa vanema nimetab ametisse ja vabastab ametist valla- või linnavalitsus vallavanema või linnapea ettepanekul.
- (2) Lisaks avaliku teenistuse seaduses sätestatud teenistusest vabastamise alustele vabastatakse osavalla ja linnaosa vanem teenistusest linnapea või vallavanema põhjendatud ettepanekul.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

§ 58. Aleviku- ja külavanem

- (1) Aleviku või küla koosolekul võidakse valida aleviku- või külavanem.
- (2) Vallavalitsuse ülesannete täitmine aleviku- või külavanema poolt sätestatakse lepinguga.
- (3) Volikogu võib võtta vastu vallasisese linna linnapea, aleviku, alevi- ja külavanema statuudi, milles määratakse vallasisese linna linnapea, aleviku, alevi- ja külavanema valimise kord, kandidaadile esitatavad

nõuded, õigused ja kohustused ning volituste kestuse periood. Vallalise linna linnapea, aleviku, alevi- või külavanema volituste kestus ei ole piiratud volikogu volituste kestusega.
[RT I 2005, 31, 230- jõust. 17.10.2005]

9. peatükk

[Kehtetu -RT I 1994, 84, 1475- jõust. 12.12.1994]

10. peatükk OMAVALITSUSÜKSUSTE KOOSTÖÖ

§ 62. Koostöövormid

(1) Vallad ja linnad võivad ühiste huvide väljendamiseks, esindamiseks ja kaitsmiseks ning ühiste ülesannete täitmiseks:

- 1) tegutseda ühiselt;
- 2) anda sellekohased volitused mõnele vallale või linnale;
- 3) moodustada kohaliku omavalitsuse üksuste liite ja muid ühendusi.

(2) Käesoleva paragrahvi 1. lõikes tähendatud koostöö korral võivad vallad ja linnad näha lepinguga ette ühisasutuste moodustamise.

[RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

§ 63. Kohaliku omavalitsuse üksuste liidud

Maakondliku ja üleriigilise kohaliku omavalitsuse üksuste liitude asutamine ja nende tegevus toimub kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seaduses ettenähtud korras.

[RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

§ 64. [Kehtetu -RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

11. peatükk SUHTED RIIGIORGANITEGA JA JÄRELEVALVE

§ 65. Omavalitsusüksuste suhted riigiorganitega

(1) Kohalike omavalitsusorganite ning riigi valitsusasutuste suhted põhinevad seadusel ja lepingul.

(2) Kohalikud omavalitsusorganid ei tohi delegeerida oma ülesandeid ja pädevust ning nende täitmiseks seadusega ettenähtud vahendeid riigi valitsusasutustele.

(3) Valla või linna volikogul ja kohaliku omavalitsuse üksuste liidul on õigus esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekuid seaduste ning teiste õigusaktide vastuvõtmiseks või muutmiseks.

(4) Kohalike võimuorganitega konsulteeritakse õigeaegselt ja sobival viisil kõigi neid otseselt puudutavate küsimuste planeerimise ja otsustamise puhul.

[RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

§ 66. Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuse järelevalve ja kontroll

(1) Maavanem teostab järelevalvet kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuse üle seadusega sätestatud korras.

(2) Riigikontroll kontrollib kohaliku omavalitsuse üksuse tegevust vastavalt Riigikontrolli seadusele.

(3) Järelevalvet valla või linna õigustloovate aktide vastavuse üle Eesti Vabariigi põhiseadusele ja seadustele teostab õiguskantsler.

[RT I 2005, 32, 235- jõust. 01.01.2006]

§ 66¹. Teenistuslik järelevalve

(1) Teenistuslik järelevalve on valitsuse poolt valla või linna ametiasutuste ja nende ametiisikute ning ametiasutuste hallatavate asutuste ja nende juhtide tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle teostatav kontroll.

(2) Teenistusliku järelevalve teostamisel on valitsusel õigus:

- 1) teha ettekirjutus akti või toimingu puuduste kõrvaldamiseks;

- 2) peatada toimingu sooritamise või akti kehtivus;
- 3) tunnistada akt kehtetuks.

(3) Teenistusliku järelevalve korras tehtud otsused peavad olema motiveeritud.

(4) Valla või linna ametiasutuse ja nende ametiisikute ning ametiasutuse hallatava asutuse juhi akti täitmise ja toimingute või peatada kuni kümneks tööpäevaks akti või toimingute seaduslikkuse ja otstarbekuse täiendavaks kontrollimiseks või vajalike täiendavate andmete kogumiseks, sealhulgas akti andja või toimingute sooritaja selgituste saamiseks.

(5) Akti täitmise või toimingute sooritamise peatamisel teenistusliku järelevalve korras peatub seaduse ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktidega vastava toimingute sooritamiseks kehtestatud tähtaja kulgemine.

(6) Valitsus tunnistab kehtetuks valla või linna ametiasutuste ning nende ametiisikute ja ametiasutuste hallatavate asutuste juhtide akte ja toiminguid, mis ei ole vastavuses Eesti Vabariigi põhiseaduse, seaduste ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktide ning valla või linna õigusaktidega.

(7) Valitsus tunnistab ebaotstarbekuse motiivil kehtetuks valla või linna ametiasutuste ning nende ametiisikute ja ametiasutuste hallatavate asutuste juhtide akte ja toiminguid juhul, kui akt või toiming ilmselt ei vasta kohaliku omavalitsuse põhimõtetele või põhjustab valla- või linnavara ja eelarveliste vahendite ebaratsionaalset kasutamist.

(8) Ebaotstarbekuse motiivil ei saa tunnistada kehtetuks akte ja toiminguid, mille andmise tingimused tulenevad seadusest ning nende alusel ja täitmiseks antud õigusaktidest.

(9) Käesoleva seaduse alusel ei teostata teenistuslikku järelevalvet valitsusasutuste järelevalveülesandeid täitvate ametiisikute aktide ja toimingute üle.
[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

11¹. peatükk VASTUTUS

§ 66². Heakorra- ja kaevetööde eeskirjade rikkumine ning koormise täitmata jätmise

(1) Heakorra- ja kaevetööde eeskirjade rikkumise või koormise täitmata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 1300 eurot.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

§ 66³. Koorte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumine

(1) Koorte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumise eest – karistatakse kuni 100 trahviühiku suuruse rahatrahviga.

(2) Sama teo eest, kui see põhjustas varalise kahju või inimesele tervisekahjustuse, – karistatakse kuni 200 trahviühiku suuruse rahatrahviga.

§ 66⁴. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 66² ja 66³ sätestatud väärtegadele kohaldatakse karistusseadustiku üldosa ja väärtemenetluse seadustiku sätteid.

(2) Käesoleva seaduse §-des 66² ja 66³ sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on:
1) valla- või linnavalitsus;
2) Politsei- ja Piirivalveamet.
[RT I, 29.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(3) Käesoleva seaduse §-s 66² sätestatud väärtete kohtuväline menetleja on Keskkonnainspeksioon.

§ 66⁵. Trahvide laekumine

Kui hoiatustrahvi või rahatrahvi määratud kohtuväline menetleja on valla- või linnavalitsus, kantakse käesoleva seaduse §-des 66² ja 66³ sätestatud väärtegude eest määratud hoiatustrahv ja rahatrahv otsuse teinud kohaliku omavalitsuse eelarvesse.

12. peatükk SEADUSE RAKENDAMINE

§ 67. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse Riigi Teatajas avaldamise päevast jõustuvad §-d 1–5, 7, 10, 12–15, 23–26, 31, 33–37, 40–42, 50, 51, 56–58, 62–64 ja 66. Seaduse § 55 2. lõige jõustub alates 1997. aasta 1. jaanuarist. Teised seaduse paragrahvid jõustuvad käesoleva seaduse vastuvõtmisele järgnevat kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

(2) Kui kohaliku omavalitsuse volikogu valimised on jäänud mõnes omavalitsusüksuses toimumata või valimistulemused välja kuulutamata, valitakse käesoleva seaduse § 59 1. lõikes nimetatud maakonna omavalitsusüksuse esindaja maakogusse volikogu eelmise koosseisu poolt.

§ 68. Alevite ja vabariiklike linnade staatus

Käesoleva seaduse jõustumisega saavad alevid valla staatuse ja vabariiklikud linnad linna staatuse.

§ 69. Volikogude volituste lõppemine

Valla-, alevi-, linna- ja maavolikogude käesoleva koosseisu ja nende liikmete volitused lõpevad seaduse jõustumisele järgnevat kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

§ 70. Maavanemate ja maavalitsuste volituste aeg

Maavolikogude käesoleva koosseisu poolt ametisse kinnitatud maavanemate, abimaavanemate ja maavalitsuse nõunike volitused lõpevad seaduse jõustumisele järgnevat kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast.

§ 70¹. Valla- ja linnasekretäri teenistuse jätkamine

Käesoleva seaduse § 55 lõikes 2 sätestatud nõudeid ei kohaldata enne 2011. aasta 1. märtsi ametisse nimetatud valla- või linnasekretäri puhul, kes jätkab 2011. aasta 1. jaanuaril teenistust sama kohaliku omavalitsuse üksuse valla- või linnasekretärina.

[RT I, 05.01.2011, 10- jõust. 01.03.2011]

§ 71. Omavalitsusüksuste põhimäärused

Omavalitsusüksuste põhimäärused tuleb kinnitada või viia kooskõlla käesoleva seadusega kolme kuu jooksul järgmist kohalike omavalitsuste volikogude valimiste tulemusena moodustatud volikogude poolt valla- või linnavalitsuse ametisse kinnitamise päevast arvates.

§ 72. [Kehtetu -RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

§ 72¹. [Kehtetu -RT I 2002, 96, 565- jõust. 01.01.2003]

§ 73. [Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 74. Vastuolude lahendamine

Vastuolu korral käesoleva seaduse §-s 67 loetletud sätete ja Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kohaliku omavalitsuse aluste seaduse ning teiste seaduste ja õigusaktide sätete vahel loetakse kehtivateks käesoleva seaduse sätteid.

§ 75. Õigusaktide kooskõlla viimine

Vabariigi Valitsus esitab ettepanekud seaduste ja teiste õigusaktide kooskõlla viimiseks käesoleva seadusega.